

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2018. – Т. 37-38. – С. 216-227

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2018. – Volume. 37-38. – pp. 216-227

УДК: 94:342.51(498)“1939/1945”

© Піддубний Ігор¹

Діяльність короля та уряду Румунії на початку Другої світової війни

У статті наголошено на завданні уряду Румунії на початку Другої світової війни, спрямованому на збереження незалежності та територіальної цілісності держави. Завдання намагалися вирішувати через підтримання добросусідських відносин з іншими країнами, вжиття заходів для оборони державних кордонів. Позиція уряду не змінилася після вбивства голови уряду А.Келінеску, однак змусила вжити заходів для формування уряду здатного придушити виступи гардистів. Слідом формувався уряд примирення. Обидва уряди мали своїм призначенням демонструвати континуїтет влади та підтримання обраної раніше політичної лінії. Уряди формували в рамках Фронту національного відродження, який вважали засобом національного порозуміння. Відсутні були зміни у ставленні до Великої Британії та Франції, що пояснювалося збереженням у владі англофілів та франкофілів. У внутрішній політиці ставилося завдання оновлення країни, підтримання змін на користь обороноздатності країни. До внутрішньої політики належала і реалізація плану позбавлення громадянства значної кількості осіб, і встановлення мінімальної заробітної платні. піднімалися питання збереження природних ресурсів країни. В країні намагалися утримувати високий рейтинг короля, як об'єднувачого центру для румунів, що змусило провести святковий тур по країні у грудні 1939 - січні 1940 р. Візити короля до Орадя, Констанци, Кишинева ставали засобом впливу на громадську думку та дозволяли лідерам національних меншин демонструвати прихильність короні, справі національного відродження, зміцнення армії. Одночасно урядом було продемонстровано увагу до західних та східних околиць країни шляхом проведення міністерських конференцій та визначенням завдань для покращення існування.

Ключові слова: Румунія, Кароль II, Г.Тетереску, уряд, Друга світова війна, внутрішня політика.

The activities of the King and the Government of Romania at the beginning of World War II

The article emphasizes the task of the Romanian government at the beginning of the Second World War, aimed at preserving the independence and territorial integrity of the state. Tasks were solved by maintaining good-neighborly relations with other countries, taking measures to protect state borders. The position of the government did not change after the assassination of the head of government A. Calinescu, but forced to take steps to form a government capable of suppressing the activities of the guardians. Following was the government of reconciliation. Both governments had the purpose to demonstrate the continuity of power and the maintenance of the previously chosen political line. Governments were formed within the framework of the National Renaissance Front, which was considered a means of national reconciliation. There have been no changes in the attitude towards Britain and France, which was due to the preservation of the power of Anglophiles and Francophiles. In domestic policy the task was to renew the country, to support change in favor of the country's defense capability. The domestic policy also involved the implementation of the plan for deprivation of citizenship of a large number of people, and the establishment of minimum wages. raised the issue of preservation of natural resources of the country. The country tried to maintain a high rating of the king as a unifying center for the Romanians, which led to a holiday tour of the country in December 1939 - January

¹ Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії нового та новітнього часу, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна, E-mail: zymnyy@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9453-5481>, <https://doi.org/10.31861/mhpi2018.37-38.208-216>.

1940. King visits to Oradea, Constantza, Chisinau became a means of influencing public opinion and allowed the leaders of national minorities to demonstrate affection the crown, the cause of national revival, the strengthening of the army. At the same time, the government was shown the attention to the western and eastern outskirts of the country through holding ministerial conferences and defining tasks for improvement of existence.

Keywords: Romania, Carol II, Gh. Tatarescu, government, World War II, domestic policy.

Постановка проблеми. Кризова ситуація в Європі, що почалася з вересневих подій 1938 р. на 1939 р. створила ряд ситуацій, що привели до змін вже в період війни. Події початкового періоду Другої світової війни були рядом несподіванок для країн Центрально-Східної Європи, а окремі з них змушені були максимально відтягувати вступ до війни, як робили це урядуючі кола Румунії. Вміння поєднувати кроки у зовнішній та внутрішній політиці, підтримувати спокій в країні змушували приймати рішення, які мали доводити вірність обраного рішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання діяльності уряду Румунії на початковому етапі Другої світової війни розглядалося в ряді наукових публікацій. В багатьох випадках оцінка дій румунського уряду залежала від періоду їх діяльності та пануючої ідеології. Політика королівського уряду на ранньому етапі Другої світової війни розглянута у колективній праці радянських істориків, де робився наголос на спробі зближення Румунії та Німеччини вже за правління Кароля II. Оголошення нейтралітету 6 вересня трактується як поступка Німеччині. Уряд Г.Тетереску визнається таким, що мав сильне фашистське ядро². В подібному напрямі здійснено аналіз дій короля та уряду на початковому етапі війни в одній з робіт М.Лебедева, де робиться особливий наголос на спробі дотримання нейтралітету як способу збереження певного нейтралітету у відносинах з Угорщиною³. Проблеми зовнішньополітичної діяльності уряду Румунії в умовах війни піднімав також К.Гітчінс, який звертав увагу на своєрідне екілібрування уряду Румунії між Німеччиною та СРСР, активування Балканської Антанти⁴. Питання дій уряду країни на початку війни розглядає і Г.Бузату, який визначає період нейтралітету Румунії з 6 вересня 1939 по 28 червня 1940 р. багатим на події і наполягання на нейтралітеті країни⁵.

Досить багатий матеріал міститься у щоденних записках короля Кароля II. В них відображено ситуацію в Румунії на початку війни. Також достатньо інформації знаходиться в газетних публікаціях, що дають змогу побачити загальну картину подій. Наявні публікації та джерела дозволяють стверджувати, що обрана тема вже досліджувалася в науковій літературі. З цієї причини метою даної публікації є спроба представити загальну картину діяльності короля та уряду Румунії з метою збереження внутрішньої єдності країни при існуванні зовнішніх загроз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною метою уряду Румунії з вересня 1939 р. залишалось збереження незалежності країни та її територіальної цілісності. Цій меті підпорядковувалися всі завдання, які виконували уряди країни у період 1939-1940 рр., звертаючи при цьому увагу на розташування сил на політичній арені Європи. Для демонстрації даної ситуації можемо розглянути ряд питань.

Так, початок німецького вторгнення в Польщу викликав певний шок і розгубленість. Лише 4 вересня 1939 р. о 6-й вечора було скликано засідання Ради міністрів, на якому розглянули внутрішню ситуацію в країні, оцінивши її як спокійну. Для зовнішньої політики провідним стало підтримання добросусідських стосунків з сусідніми країнами, вжиття заходів для національної безпеки, оборони державних кордонів⁶. Оскільки розглядалася можливість німецького вторгнення в Румунію, то з 6 вересня розпочалася підготовка до оборони в долинах

² *История Румынии (1918-1970)*, (1971). /Отв. ред. Лебедев, Н.И., М.:Наука, с. 252-267.

³ Лебедев, Н.И. (1976). *Крах фашизма в Румынии*, М.: Наука, с. 240-292.

⁴ Hitchins, K. (2013). *România: 1866-1947*, /Ediția a IV-a./Traducere din engleză de G.G.Potra și D.Răzdolescu, București: Humanitas, p. 514.

⁵ Scurtu, I., Buzatu, Gh. (1999). *Istoria Românilor în secolulu XX (1918-1948)*, București: Pideia, p. 367-368.

⁶ (1939). Ce s'a constatat și ce s'a hotărât în Consiliul de miniștri de eri. *România*, 6 Septembrie, Nr. 457, p. 1.

рік Серет та Прут. Звісно німецького вторгнення на територію Румунії не відбулося, однак на кордоні мали місце ряд інцидентів⁷.

Не змінилася позиція уряду і після влаштованого гардистами 21 вересня 1939 р. вбивства голови Ради міністрів А.Келінеску. Звичайно для короля і самого режиму це було дійсною втратою, а незамінність даної особи незабаром стала особливо помітною через незавершені справи. З іншого боку реакція короля на вбивство голови уряду була негайною і король спільно з Е.Урдеряну та Г.Гафенку визначив першою кандидатурою на пост глави уряду Баліфа. На другій народі з приводу глави уряду ні Баліф, ні Г.Гафенку не були схвалені королем. Призначення на пост голови Ради міністрів отримав генерал Г.Арджешану, якого бачили здатним порозумітися з усіма міністрами. До 7-ї вечора Г.Марінеску доповів про арешт всіх підозрюваних у замаху, а о 10-й глава уряду та міністр внутрішніх справ склали присягу та провели засідання уряду, визначивши першочергові дії. В результаті на початку 12-ї ночі 8 змовників були страчені на місці замаху. На додачу в кожному повіті країни були страчені по 2-3 керівників місцевих гардистських організацій. Хоча король визнав подібні дії незаконними, все ж виправдовував себе потребою діяти швидко в умовах існування внутрішніх та зовнішніх загроз. Окрім того, дії влади в офіційних повідомленнях преси трактувалися як відповідь нації на замах⁸. Символічною дією стала жалобна церемонія за А.Келінеску 24 вересня 1939, яка пройшла в Румунському Атенеумі за участю патріарха Нікодима, яка завершилася похованням голови Ради міністрів в Куртя де Арджеш, де королівську родину представляв Великий воєвода Мігай⁹.

Для короля важливим було доведення континуїтету влади через демонстрацію прав уряду на збереження політичної лінії. Таким чином, новий уряд формувався під знаком Фронту національного відродження, політичної партії, що стала незакінченим витвором А.Келінеску. У зв'язку з баченням ФНВ як засобу національного порозуміння та потребою виправлення ситуації 28 вересня на пост глави уряду король призначив К.Арджетояну та провів зміну складу уряду. Збереження зв'язків між урядом та партією стало призначення міністром з організації ФНВ К.Джуреску. Даний уряд сформували шляхом заповнення вакантних міністерських посад та привели до присяги 28 і 29 вересня 1939 р. Частоту змін уряду відзначив в свою чергу і король, назвавши уряд третім за рік¹⁰.

Не відбулося офіційної зміни позиції нового уряду у ставленні до Великої Британії та Франції, тоді як у внутрішній програмі ставилося завдання політичного оновлення країни. Надзвичайно негативно новий уряд оцінили представники комуністичного руху, виходячи з аналізу його внутрішньополітичної діяльності¹¹. Остання велася послідовно для підтримання

⁷ Ciobanu, N., (1994) *Capacitatea de luptă a armatei Române în momentul ciuntirii teritoriale a României în anul 1940*. Destin Românesc. Revista trimestrială de istorie și cultură, Chișinău-București, Nr.2, p. 9,14; (1939). Elogii pentru perfecte corectitudine a autorităților românești. România, 22 septembrie, Nr. 473, p.1; ДАЧО, ф.118. Чернівецький повітовий трибунал, м.Чернівці, оп.4, спр.11504. Дело о расследовании случая бомбёжки с. Кострижовки, произведённой немецким самолётом 17-IX-1939 г., арк. 1, 4, 36-37, 45 зв., 46 зв.

⁸ Carol al II-lea, Rege al României, (2003). *Însemnări zilnice: 1937-1951. Vol. II: 13 martie - 15 decembrie 1939, Caietele 8 - 10*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, p. 225-228; (1939). Capitala întreagă la locul sancționării asasinilor. România, 24 Septembrie, Nr. 475, p. 4; (1939). Прем'єр Арманд Калінеску. Час, 24 вересня, ч. 3131; (1939). Засідання ради міністрів. Час, 24 вересня, ч. 3131; (1939). D. general Gh.Argeșanu a fost numit prim-ministru. România, 23 Septembrie, No. 474, p. 16.

⁹ Carol al II-lea, Rege al României, (2003). *Însemnări zilnice: 1937-1951. Vol. II: 13 martie - 15 decembrie 1939. - Caietele 8 - 10*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, p. 229-230; (1939). Programul funerarilor naționale ale Președintelui de Miniștri Armand Călinescu. Monitorul Oficial, 23 Septembrie, Nr. 221, p. 5493-5494.

¹⁰ (1939). R., Noul guvern: continuitate în spiritul Frontului Renașterii Naționale. România, 30 Septembrie, Nr. 481, p. 1, 5; Carol al II-lea, Rege al României, (2003). *Însemnări zilnice: 1937-1951. Vol. II: 13 martie - 15 decembrie 1939. - Caietele 8 - 10*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, p. 230-237.

¹¹ (1939). Промова президента міністрів К.Арджетояну на засіданні обласних і повітових секретарів Фронту Національного Відродження. Час, 29 жовтня, Ч.3159; (1939). Стефанов, Б., Империалистическая война и Румыния. Коммунистический Интернационал, № 10, с. 36.

виконання внутрішньо- і зовнішньополітичних програм країни. Так, у вересні 1939 р. видано Декрето-закон про аграрну мобілізацію, метою якої стало забезпечення продуктами харчування армії та цивільного населення¹². 21 вересня 1939 р. було замінено квітневий 1933 р. “Закон про організацію та функціонування Міністерства національної оборони”, яким визначили склад самого міністерства та функції його структурних елементів¹³. На додачу до нього з’явився і закон про склад сухопутних військ армії, яким визначали категорії офіцерів, повноваження, призов, відбір та ін.¹⁴ Оновили також і структуру міністерства охорони здоров’я та соціального захисту та прийняли Регламент до закону про створення Міністерства сільського господарства і маєтностей¹⁵.

У плані економічної та внутрішньополітичної діяльності уряд Румунії намагався дотримуватися всіх існуючих договорів. Помітне місце займало виконання зобов’язань за укладеними договорами, як це мало місце з румунсько-німецьким договором від 29 вересня 1939 р., за яким компанія «Sagex» отримала право експортувати всі товари за виключенням нафти та пшениці. За участю компанії «Soia S.A.R.» на території Північної Буковини і Бессарабії мало місце вирощування технічних культур, що здійснювалося не без участі німецьких компаній. В Німеччині ж було закуплено телеграфне обладнання, яке мало забезпечити зв’язок Бухаресті з Бршовом та Алба Юлія¹⁶.

Під контролем держави залишалося питання шляхів сполучень і окремі ділянки повітових шляхів підводили до рангу національних¹⁷. Приймались рішення і про спорудження залізничних шляхів, як 4 листопада 1939 р. було прийняте рішення про будівництво стратегічної залізниці Телчіу-Мойсей¹⁸. Під контроль з боку уряду потрапляли також і картелі¹⁹. Ратифікували у жовтні 1939 р. і туристичну угоду між Румунією, Грецією, Туреччиною та Югославією²⁰. У листопаді 1939 р. затвердили рішення стосовно комерційних змін та змін у розрахунках між Румунією та Швейцарією²¹. 21 листопада 1939 р. На новий термін продовжили дію комерційної угоди між Румунією та Туреччиною²². 30 жовтня 1939 р. вийшов декрето-закон стосовно встановлення мінімальної плати на приватних підприємствах та відповідальності за його порушення²³. На початку листопада 1939 р. вступив у силу і Цивільний кодекс Кароля II, що пояснювали необхідністю запровадження сучасності кодексів²⁴. Згодом вийшов і Регламент до застосування адміністративного закону²⁵. У грудні

¹² (1939). Decret-Lege pentru mobilizarea agricolă. *Monitorul Oficial*, 18 Septembrie, Nr. 216, p. 5428-5432.

¹³ (1939). Decret-lege pentru organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale. *Monitorul Oficial*, 9 Octombrie, Nr. 234, p. 5725-5737.

¹⁴ (1939). Ministerul Apărării Naționale. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6431-6442.

¹⁵ (1939). Ministerul sănătății și asistenței sociale. *Monitorul Oficial*, 20 Noiembrie, Nr. 269, p. 6752-6777; (1939). Ministerul Agriculturii și Domeniilor. *Monitorul Oficial*, 22 Noiembrie, Nr. 271, p. 6811-6819.

¹⁶ (1939). *Jurnalele ale Consiliului de Miniștri. Monitorul Oficial*, 3 Ianuarie, Nr. 3, p. 18; (1939). Стефанов, Б., Положение в Румынии и задачи компартии. *Коммунистический Интернационал*, № 4, с.90-92; (1939). Вернер, К., Ограбление народов германским империализмом. *Коммунистический Интернационал*, №1, с. 56-57; (1939). Decret-lege pentru autorizarea Ministerului de Lucrări Publice și Comunicații de a încheia un Aranjament cu Ministerul Poștelor Germane pentru furnizarea de aparate și instalațiuni telegrafice necesare Direcțiunii Generale P.T.T. *Monitorul Oficial*, 25 Octombrie, Nr. 247, p. 5941-5942.

¹⁷ (1939). Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor. *Monitorul Oficial*, 26 Octombrie, Nr. 248, p. 6000-6001.

¹⁸ (1939). Decrete Regale. Ministerul lucrărilor publice și al comunicațiilor. *Monitorul Oficial*, 7 Noiembrie, Nr. 258, p. 6176.

¹⁹ (1939). Ministerul Economiei Naționale. *Monitorul Oficial*, 26 Octombrie, Nr. 248, p. 6001-6002.

²⁰ (1939). Decrete Regale. Ministerul Regal al Afacerilor Străine. *Monitorul Oficial*, 1 Noiembrie, Nr. 253, p. 6080.

²¹ (1939). *Jurnale ale Consiliului de Miniștri. Ministerul Regal al Afacerilor Străin. Monitorul Oficial*, 20 Noiembrie, Nr. 269, p. 6780-6781.

²² (1939). *Jurnale ale Consiliului de Miniștri. Monitorul Oficial*, 28 Noiembrie, Nr. 276, p. 6990-6995.

²³ (1939). Ministerul muncii. *Monitorul Oficial*, 1 Noiembrie, Nr. 253, p. 6082-6083.

²⁴ (1939). Ministerul Justiției. Codul Civil Carol al II-lea. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6198-6323; (1939). Referat către Consiliul de Miniștri. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6324-6376; (1939).

1939 р. король відзначив проблему втрати Румунією лісів та потребу припинити вирубку лісів з метою збереження лісових масивів²⁶.

Одночасно урядом проводилася діяльність спрямована на позбавлення громадянства осіб, які за положеннями уряду не мали на нього права. Таким чином, 6 жовтня 1939 р. Рада міністрів постановила позбавити румунського громадянства ряд осіб, які залишили країну, в т.ч. таємно. Переважно це були мешканці Калиакри та Бігору, які не бажали служити в армії. По окремим з них були подані докладні дані. На засіданні Ради міністрів 19 грудня 1939 р. прийняли рішення підтвердити скасування румунського громадянства значній кількості тих осіб, які таємно залишили країну. Зокрема у повіті Селаж це були 132 особи, а у Бессарабії це 89 з м. Кишинева, 58 з міста та повіту Оргей, 177 з повіту Четатя Албе, 661 з повіту Тігіна. Мало місце і надання румунського громадянства особам, які певний час мешкали у країні. 18 січня 1940 р. рішенням уряду було позбавлено румунського громадянства мешканця Чернівців Я.Вассермана, який на той час став фактично громадянином Республіки Колумбія. Такі подання і позбавлення румунського громадянства мали місце у подальшому, зокрема на засіданні кабінету міністрів 6 лютого 1940 р. було розглянуто питання про позбавлення громадянства осіб, що втекли до Угорщини та СРСР²⁷.

Вже 23 листопада 1939 р. К.Арджетояну представив королю рішення про демісію уряду, яку король прийняв, а по обіді мав зустріч з королівськими радними, з яких А.Вейтояну висловив думку про необхідність управляти в такому ж ритмі, як і раніше, тоді як А.Вайда-Воєвод говорив про дорожнечу і спекуляцію, також згадуючи про угорську змову в Ардялі. Про потребу збереження режиму висловився і Н.Іорґа. Довше велося обговорення проблем з Г.Тетереску, який о 7-й вечора розпочав бесіду з королем стосовно формування уряду. В останньому мали бути збережені посади міністрів за М.Константінеску, П.Андрей, Ілкушем, П.Теодореску, В.Слевеску, К.Джуреску, Т.Поп, С.Драгомір, Г.Гафенку, Д.В.Тоні та, за можливістю, В.Яманді.

В новому уряді Г.Тетереску займав посади голови уряду та міністра внутрішніх справ, тоді як Г.Гафенку отримав посади міністрів закордонних справ та пропаганди. Інші посадовці мали по одній посаді. З цим формуванням пов'язано введення до числа вищих урядовців Р.Портокале (підсекретар у МВС), Г.Гріґоровіч (підсекретар міністерства праці), останій з яких склав присягу королю 7 грудня 1939 р. Новий уряд король характеризував як ідеальний, хоча це вважалося більше заслугою існуючого ФНВ в рамках якого мав діяти уряд, в якому присутні всі політики від правого радикала І.Міческу до соціал-демократа Г.Гріґоровіча²⁸.

Codul de procedura civilă Carol al II-lea. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6377-6423; 91939). Referat către Consiliul de Miniștri. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6424-6427.

²⁵ (1939). Ministerul de interne. Regulament pentru aplicarea Legii Administrative. *Monitorul Oficial*, 18 Noiembrie, Nr. 268, p. 6594-6733.

²⁶ Carol al II-lea, Rege al României, (1998). *Însemnări zilnice: 1937-1951. Vol. III: 15 decembrie 1939 - 7 septembrie 1940, Caietele 11 - 11A*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Raus; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, p. 26-27.

²⁷ (1940). *Jurnale ale Consiliului de Miniștri. Ministerul de justiție. Monitorul Oficial*, 4 Ianuarie, Nr. 4, p. 28-32; (1940). Decretul Regale. Ministerul de Justiție. *Monitorul Oficial*, 5 Ianuarie, Nr.5, p. 42; (1940). *Jurnale ale Consiliului de Miniștri. Ministerul de justiție. Monitorul Oficial*, 5 Ianuarie, Nr. 5, p. 43-45; (1940). Ministerul de justiție. *Monitorul Oficial*, 17 Ianuarie, Nr. 14, p.168-171; (1940). Ministerul de justiție. *Monitorul Oficial*, 19 Ianuarie, Nr. 16, p. 202-206; (1940). *Jurnale ale Consiliului de Miniștri. Ministerul de Justiție. Monitorul Oficial*, 29 Ianuarie, Nr. 23, p. 352; (1939). *Jurnale ale Consiliului de Miniștri. Monitorul Oficial*, 13 Octombrie, Nr. 238, p. 5808-5809; (1940). *Jurnale ale Consiliului de Miniștri. Ministerul de justiție. Monitorul Oficial*, 12 Februarie, Nr. 35, p. 591-593.

²⁸ (1939). Mesaje Regale și comunicate ale Casei M.S. Regelui. Comunicat Nr.66. Comunicat Nr.67. Comunicat Nr. 68. *Monitorul Oficial*, 27 Iulie, Nr.167, p. 6848; (1939). Decrete Regale. *Monitorul Oficial*, 6 Decembrie, Nr. 283, p. 7096; (1939). Mesaje Regale și comunicate ale Casei M.S. Regelui. Comunicat Nr.75. *Monitorul Oficial*, 8 Decembrie, Nr.285, p. 7120; Carol al II-lea, Rege al României, (2003). *Însemnări zilnice: 1937-1951, Vol. II: 13 martie - 15 decembrie 1939, Caietele 8 - 10*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Raus; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, p. 289-293; (1939). Уступлення правителства Арджетоаяну. *Час*, 26 Noembrie, № 3183; (1939). Віктор Яманді королівським радником. *Час*, 28 Noembrie, No 3184; (1939). Парлямент зійдеться. *Час*, 28 Noembrie, No 3184.

На 23 грудня 1939 р. припало рішення про пропуск Мосціцькі до Швейцарії, хоча король визнавав можливі наслідки цієї дії у відносинах з Німеччиною. Протест з боку Німеччини був зроблений 25 грудня 1939 р. В.Фабріціусом²⁹.

В умовах війни в Європі та заяв про підтримання нейтралітету на Балканах особа короля в Румунії стала своєрідним центром, навколо якого намагалися об'єднувати румунських громадян. Кінець 1939 р. та початок 1940 р. король провів спільно з військовими. Зокрема, 19 грудня було обговорено за участю Г.Гафенку та Е.Урдєряну питання Бессарабії і способів її оборони, що змушувало шукати можливостей для отримання кредитів на озброєння. 20 грудня було визначено святкові маршрути короля - на Різдво - Радна, Арад, Салонта, Орадя Марє, новий рік - Констанца, Хрещення - Чернівці. Правда, тут Бессарабія "переважила" Буковину і вже 21 грудня було прийнято рішення, яке вважалося королем цілком слухним і з точки зору зовнішньої, і з позиції внутрішньої політики - візит до Бессарабії. Сам король вважав його гарним фактором для впливу на громадську думку та засобом послаблення дефетизму³⁰.

Таким чином, Різдво 1939 р. король провів з солдатами на західному кордоні країни, побувавши в Орадя та Клужі. Тоді ж голова уряду Г.Тетереску відвідав гарнізони у Бессарабії, де отримав запевнення у вірності та лояльності представників німецької, української та єврейської меншин. 31 грудня 1939 р. король традиційно вітав країну з новим роком, висловлюючи свій зв'язок з народом. Урочистості з нагоди нового року пройшли в столиці без участі короля, який перебував з Великим воєводою Алба-Юлії у Констанці. У виступі короля в примарії міста головна увага віддавалася питанню національної оборони. На підтвердження своєї позиції приводив як законні рішення народних зібрань у Кишиневі, Чернівцях і Алба-Юлії. Наголошувалося на ролі ФНВ у створенні уряду. При цьому, характеризуючи ситуацію як складну, король говорив про прогрес Румунії та вірив у майбутню історію держави. У промові Г.Тетереску велася мова про складність періоду, який тривав та про необхідність підтримання добросусідських відносин. Висловив голова уряду і сподівання на короля. У промові монсиньора Андреа Кассуло схвалювалися дії короля у справі національного відродження. Виступ короля в Констанці доволі ретельно вивчався та пропагувався у закордонній пресі, яка звертала увагу на ідею національної оборони, дотримання суворого нейтралітету, необхідності озброєння і підготовки армії³¹.

Хрещення Господнє 1940 р. король разом з Великим воєводою Мігаєм зустрічав у Бессарабії. У Кишиневі після проведення служби відбувся прийом у приміщення командування армійського корпусу. У промові короля центральне місце зайняло положення про оборону історичних кордонів. Мали місце виступи Г.Казакліу, королівського резидента Цинуту Ністру, примаря Кишинева В.Крісті, архієпископа Є.Тігіняну, генерала Г.Корнічію. Від імені німців Бессарабії виступив др. О.Бронеске, який говорив про визнання дій короля меншиною та заявив про жертвність в ім'я трону і країни. Від українців виступив І.Гаврилюк, який говорив про результати аграрної реформи, яка урівняла українського і молдавського селянина, про повагу влади до традицій українців, про їх визнання включенням до ФНВ та вірність Румунії. Представник росіян Н.Афлеєвскі доводив лояльність цієї меншини та вірність російської

²⁹ Carol al II-lea, Rege al României, (1998). *Însemnări zilnice: 1937-1951, Vol. III: 15 decembrie 1939 - 7 septembrie 1940, Caietele 11 - 11A*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, p. 29, 32.

³⁰ Carol al II-lea, Rege al României, (1998). *Însemnări zilnice: 1937-1951, Vol. III: 15 decembrie 1939 - 7 septembrie 1940, Caietele 11 - 11A*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, p. 26-27.

³¹ (1940). Vizita M.S. Regelui Carol II în mijlocul soldaților scoasă în relief de presa greacă. *Universul*, 3 Ianuarie, Nr. 2, p.5; (1940). Serbarea Anului Nou. *Universul*, 4 Ianuarie, Nr. 3, p.1; (1940). Majestatea Sa Regele Carol al II-lea și Măria Sa Marele Voevod Mihai de Alba Iulia au petrecut Anul nou în mijlocul ostașilor și cetățenilor la Constanța. *Universul*, 4 Ianuarie, Nr. 3, p. 3; (1940). Sublinierile presei belgiene. *Universul*, 3 Ianuarie, Nr.2, p. 5; (1940). Presa străină și recente discursuri ale M.S.Regelui Carol II. *Universul*, 6 Ianuarie, Nr.5, p. 9.

громади, задоволення від членства в ФНВ³². Промови короля приймалися в іноземній пресі як заяви про продовження мирної політики країни. Разом з тим в них виділяли рішучість захищати власні кордони. Ідея миру поєднувалася в пресі з нейтралітетом та відстоюванням територіальної цілісності. Національну потребу в пресі бачили пов'язаною з престолом та спрямованою на захист країни³³.

У січні 1940 р. урядом було продовжено дії на розширення уваги до західних та східних околиць країни. Так, 22 січня в м.Клуж було проведено перше господарське засідання за участю голови уряду Г.Тетереску, королівського радного А.Вайда-Воевод, міністрів уряду та голів цинутів Сомеш, Муреш, Тіміш. Під час виступів було обговорено питання економічного, соціально-культурного, національного плану. Дане засідання мало продовження у вигляді участі королівських резидентів цинутів Сомеша, Муреша, Тіміша у засіданні Ради міністрів 25 січня 1940 р.

Після господарської ради в м.Клуж урядом 27 січня було організовано міністерську конференцію у м. Кишиневі, що було використано як підтвердження турботи уряду про регіон цинутів Ністру та Прут та наближення роботи міністрів до народу. У своїй промові Г.Тетереску визнав, що вперше після 1918 р. влада звернула увагу на регіон Бессарабії та Молдови. У промові назвав короля Каролем II Консолідатором, який працює задля миру. Під час обговорення піднімалися питання господарські і в першу чергу постачання зерном та фуражем, забезпечення населення дровами, піднімалося питання про надання румунського громадянства втікачам румунського походження з-за Дністра, велася мова про поліпшення стану доріг, зменшення тарифів на перевезення залізницею, підтримання вирощування поголів'я каракулевих овець, підтримання санітарного кордону по Дністру, надання медикаментів. Під час цієї другої господарської ради було позитивно оцінено пророблену роботу та волю монарха³⁴.

Територіальні втрати червня — серпня 1940 р. змусили Кароля II прийняти рішення про передачу влади та залишення країни, що фактично робилося в терміновому порядку. Консультація М.Манойлеску з В.Фабріціусом дозволила встановити тільки те, що королю бажано було якнайшвидше залишити країну, що відбувалося в умовах піднесення виступів легіонерів³⁵. 6 вересня 1940 р. вийшло звернення до румунів генерала І.Антонеску, у якому йшла мова про залишення країни вже колишнім королем³⁶. Сам Кароль II у маніфесті до країни говорив про скрутні часи, через які проходила Румунія та свою десятилітню працю перед тим. Повідомляв Кароль II про передачу влади синові та просив румунів згуртуватися³⁷.

Висновки. Таким чином, початок Другої світової війни став початком балансування Румунії між двома таборами та намаганням затриматися найдовше на позиції нейтралітету. Головним завданням стало дотримання внутрішньої єдності та доведення зв'язку між окремими частинами країни, зокрема тих, що були об'єктом інтересу сусідніх країн. Єднати громадян намагалися навколо короля та уряду, що робило дану позицію вразливою. Територіальні втрати привели не лише до зміни уряду, але й усунення з країни Кароля II та взяття корони під контроль з боку І.Антонеску з наступним переходом до табору країн Вісі.

³² (1940). M.S. Regele în mijlocul populației și ostașilor. *Universul*, 10 Ianuarie, Nr. 8, p.1; (1940). M.S. Regele și Maria Sa Marele Voevod Mihai au prăznuit Botezul Domnului în Basarabia. *Universul*, 7 Ianuarie, Nr. 6, p. 3,5; (1940). Casa M.S. Regelui. Comunicat No 3. *Universul*, 7 Ianuarie, Nr. 6, p. 11.

³³ (1940). Presa belgiană despre politică externă a României îndrumată de M.S.Regele Carol II. *Universul*, 14 Ianuarie, Nr. 12, p. 9.

³⁴ (1940). Marea adunare gospodărească dela Cluj. *Universul*, 23 Ianuarie, Nr. 21, p.3; (1940). Ultime informații. *Universul*, 27 Ianuarie, Nr.25, p.11; (1940). Conferința ministerială - dela Chișinău. *Universul*, 29 Ianuarie, Nr. 27, p. 11; (1940). La Chișinău s'a ținut Sâmbată a doua mare adunare gospodărească a guvernului. *Universul*, 30 Ianuarie, Nr. 28, p. 3.

³⁵ Manoilescu, Mihail, Însemnări din seara abdicării. Sandache, Cristian, (1998). *Viața publică și intimă a lui Carol al II-lea*, București: PAIDEIA, p. 132-139.

³⁶ Conducătorul Statului cere abdicarea Regelui Carol II. Sandache, Cristian, (1998). *Viața publică și intimă a lui Carol al II-lea*, București: PAIDEIA, p. 140.

³⁷ Manifestul către Țară. Sandache, Cristian, (1998). *Viața publică și intimă a lui Carol al II-lea*, București: PAIDEIA, p. 141.

Список джерел

1. Вернер, К. (1939). Ограбление народов германским империализмом, *Коммунистический Интернационал*, №1, с. 50-58.
2. (1939). Віктор Яманді королівським радником. *Час*, 28 Noembrie, No 3184.
3. Державний архів Чернівецької області, ф.118. Чернівецький повітовий трибунал, м.Чернівці, оп.4, спр.11504. Дело о расследовании случая бомбёжки с. Костриживки, произведённой немецким самолётом 17-IX-1939 г., 70 арк.
4. (1939). Засідання ради міністрів. *Час*, 24 вересня, ч. 3131.
5. *История Румынии (1918-1970)* (1971). /Отв. ред. Лебедев, Н.И., М.: Наука, 742 с.
6. Лебедев, Н.И., (1976). *Крах фашизма в Румынии*, М.: Наука, 632 с.
7. (1939). Парлямент зійдеться. *Час*, 28 Noembrie, No 3184.
8. (1939). Прем'єр Арманд Калінеску. *Час*, 24 вересня, ч. 3131.
9. (1939). Промова президента міністрів К.Арджетояну на засіданню обласних і повітових секретарів Фронту Національного Відродження. *Час*, 29 жовтня, ч.3159.
10. (1939). Стефанов, Б., Империалистическая война и Румыния. *Коммунистический Интернационал*, № 10, с. 36-42.
11. (1939). Стефанов, Б., Положение в Румынии и задачи компартии. *Коммунистический Интернационал*, № 4, с. 90-95.
12. (1939). Уступлення правителства Арджетояну. *Час*, 26 Noembrie, № 3183.
13. (1939). Capitala întreagă la locul sancționării asasinilor. *România*, 24 Septembrie, Nr. 475, p.4.
14. Carol al II-lea, Rege al României, (2003). *Însemnări zilnice: 1937-1951, Vol. II: 13 martie - 15 decembrie 1939, Caietele 8 - 10*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, 424 p.
15. Carol al II-lea, Regele al României, (1998). *Însemnări zilnice: 1937-1951, Vol. III: 15 decembrie 1939 - 7 septembrie 1940, Caietele 11 - 11A*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, 416 p.
16. (1940). Casa M.S. Regelui. Comunicat No 3. *Universul*, 7 Ianuarie, Nr. 6, p. 11.
17. (1939). Ce s'a constatat și ce s'a hotărât în Consiliul de miniștri de eri. *România*, 6 Septembrie, Nr. 457, p.1.
18. Ciobanu, N., (1994). *Capacitatea de luptă a armatei Române în momentul ciuntirii teritoriale a României în anul 1940*. Destin Românesc. Revista trimestrială de istorie și cultură, Chișinău-București, Nr.2, p. 9 – 20.
19. (1939). Codul de procedura civilă Carol al II-lea. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6377-6423; Referat către Consiliul de Miniștri. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6424-6427.
20. (1940). Conferința ministerială - dela Chișinău. *Universul*, 29 Ianuarie, Nr. 27, p.11.
21. (1939). D. general Gh.Argeșanu a fost numit prim-ministru. *România*, 23 Septembrie, No. 474, p. 16.
22. (1939). Decret-lege pentru autorizarea Ministerului de Lucrări Publice și Comunicații de a încheia un Aranjament cu Ministerul Poștelor Germane pentru furnizarea de aparate și instalațiuni telegrafice necesare Direcțiunii Generale P.T.T. *Monitorul Oficial*, 25 Octombrie, Nr. 247, p. 5941-5942.
23. (1939). Decret-Lege pentru mobilizarea agricolă. *Monitorul Oficial*, 18 Septembrie, Nr. 216, p. 5428-5432.
24. (1939). Decret-lege pentru organizarea și funcționarea Ministerului Apărării Naționale. *Monitorul Oficial*, 9 Octombrie, Nr. 234, p. 5725-5737.
25. (1939). Decrete Regale. Ministerul Regal al Afacerilor Străine. *Monitorul Oficial*, 1 Noembrie, Nr. 253, p. 6080.
26. (1939). Decrete Regale. Ministerul lucrărilor publice și al comunicațiilor. *Monitorul Oficial*, 7 Noiembrie, Nr. 258, p. 6176.
27. (1939). Decrete Regale. *Monitorul Oficial*, 6 Decembrie, Nr. 283, p. 7096;
28. (1940). Decretul Regal. Ministerul de Justiție. *Monitorul Oficial*, 5 Ianuarie, Nr.5, p. 42.

29. (1939). Elogii pentru perfecte corectitudine a autorităților românești. *România*, 22 septembrie, Nr. 473, p.1.
30. Hitchins, K., (2013). *România: 1866-1947*, Ediția a IV-a./Trăducere din engleză de G.G.Potra și D.Răzdolescu, București: Humanitas, 659 p.
31. (1939). Jurnalul Consiliului de Miniștri. *Monitorul Oficial*, 3 Ianuarie, Nr. 3, p. 18.
32. (1939). Jurnalul Consiliului de Miniștri. Ministerul Regal al Afacerilor Străine. *Monitorul Oficial*, 20 Noiembrie, Nr. 269, p. 6780-6781.
33. (1939). Jurnalul Consiliului de Miniștri. *Monitorul Oficial*, 28 Noiembrie, Nr. 276, p. 6990-6995.
34. (1940). Jurnalul Consiliului de Miniștri. Ministerul de justiție. *Monitorul Oficial*, 4 Ianuarie, Nr. 4, p. 28-32.
35. (1940). Jurnalul Consiliului de Miniștri. Ministerul de justiție. *Monitorul Oficial*, 5 Ianuarie, Nr. 5, p. 43-45.
36. (1940). Jurnalul Consiliului de Miniștri. Ministerul de Justiție. *Monitorul Oficial*, 29 Ianuarie, Nr. 23, p. 352.
37. (1939). Jurnalul Consiliului de Miniștri. *Monitorul Oficial*, 13 Octombrie, Nr. 238, p. 5808-5809.
38. (1940). Jurnalul Consiliului de Miniștri. Ministerul de justiție. *Monitorul Oficial*, 12 Februarie, Nr. 35, p. 591-593.
39. (1940). La Chișinău s'a ținut Sâmbătă a doua mare adunare gospodărească a guvernului. *Universul*, 30 Ianuarie, Nr. 28, p.3.
40. (1940). M.S. Regele în mijlocul populației și ostașilor. *Universul*, 10 Ianuarie, Nr. 8, p.1.
41. (1940). M.S. Regele și Maria Sa Marele Voevod Mihai au prăznuit Botezul Domnului în Basarabia. *Universul*, 7 Ianuarie, Nr. 6, p.3, 5.
42. (1940). Majestatea Sa Regele Carol al II-lea și Măria Sa Marele Voevod Mihai de Alba Iulia au petrecut Anul nou în mijlocul ostașilor și cetățenilor la Constanța. *Universul*, 4 Ianuarie, Nr. 3, p. 3.
43. (1940). Marea adunare gospodărească dela Cluj. *Universul*, 23 Ianuarie, Nr. 21, p. 3.
44. (1939). Mesaje Regale și comunicate ale Casei M.S. Regelui. Comunicat Nr.66. Comunicat Nr.67. Comunicat Nr. 68. *Monitorul Oficial*, 27 Iulie, Nr.167, p. 6848.
45. (1939). Mesaje Regale și comunicate ale Casei M.S. Regelui. Comunicat Nr.75. *Monitorul Oficial*, 8 Decembrie, Nr.285, p. 7120.
46. (1939). Ministerul Agriculturii și Domeniilor. *Monitorul Oficial*, 22 Noiembrie, Nr. 271, p. 6811-6819.
47. (1939). Ministerul Apărării Naționale. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6431-6442.
48. (1940). Ministerul de justiție. *Monitorul Oficial*, 17 Ianuarie, Nr. 14, p.168-171.
49. (1940). Ministerul de justiție. *Monitorul Oficial*, 19 Ianuarie, Nr. 16, P. 202-206.
50. (1939). Ministerul Justiției. Codul Civil Carol al II-lea. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, P.6198-6323; Referat către Consiliul de Miniștri. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6324-6376.
51. (1939). Ministerul de interne. Regulament pentru aplicarea Legii Administrative. *Monitorul Oficial*, 18 Noiembrie, Nr. 268, p. 6594-6733.
52. (1939). Ministerul Economiei Naționale. *Monitorul Oficial*, 26 Octombrie, Nr. 248, p. 6001-6002.
53. (1939). Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor. *Monitorul Oficial*, 26 Octombrie, Nr. 248, p. 6000-6001.
54. (1939). Ministerul muncii. *Monitorul Oficial*, 1 Noiembrie, Nr.253, p. 6082-6083.
55. (1939). Ministerul sănătății și asistenței sociale. *Monitorul Oficial*, 20 Noiembrie, Nr. 269, p. 6752-6777.
56. (1939). R. Noul guvern: continuitate în spiritul Frontului Renașterii Naționale. *România*, 30 Septembrie, Nr. 481, p. 1, 5.
57. (1940). Presa belgiană despre politică externă a României îndrumată de M.S.Regele Carol II. *Universul*, 14 Ianuarie, Nr. 12, p. 9.
58. (1940). Presa străină și recente discursuri ale M.S.Regelui Carol II. *Universul*, 6 Ianuarie, Nr.5, p. 9.

59. (1939). Programul funerarilor naționale ale Președintelui de Miniștri Armand Călinescu. *Monitorul Oficial*, 23 Septembrie, Nr. 221, p. 5493-5494.
60. Sandache, C., (1998). *Viața publică și intimă a lui Carol al II-lea*, București: PAIDEIA, 152 p.
61. Scurtu, I., Buzatu, Gh., (1999). *Istoria Românilor în secolul XX (1918-1948)*, București: Paideia, 712 p.
62. (1940). Serbarea Anului Nou. *Universul*, 4 Ianuarie, Nr. 3, p.1.
63. (1940). Sublinierile presei belgiene. *Universul*, 3 Ianuarie, Nr.2, p.5.
64. (1940). Ultime informații. *Universul*, 27 Ianuarie, Nr.25, p.11.
65. (1940). Vizita M.S. Regelui Carol II în mijlocul soldaților scoasă în relief de presa greacă. *Universul*, 3 Ianuarie, Nr. 2, p.5.

References

1. Verner, K., (1939). The plunder of peoples by German imperialism. *Communist International*, №1, p. 50-58.
2. (1939). Viktor Iamandi is a Royal advisor. *Chas*, 28 Noembrie, No 3184.
3. State archive of Chernivtsi region, f.118. *Chernivtsi district tribunal, Chernivtsi. - List.4. - Case 11504. The case of investigating of the incident of bombing vil. Costrijivka, produced by a German airplane on September, 17, 1939*, 70 l.
4. (1939). Meeting of the Council of Ministers. *Chas*, 24 September, No. 3131.
5. *History of Romania (1918-1970)* (1971). /editor in chief Lebedev, N.I., Moscow: Nauka, 742 p.
6. Lebedev, N.I., (1976). *The failure of Fascism in Romania*, Moscow, 632 p.
7. (1939). The Parliament will sit. *Chas*, 28 Noembrie, No 3184.
8. (1939). Premier Armand Calinescu. *Chas*, 24 September, No. 3131.
9. (1939). Speech by the Prime Minister C.Argetoianu to the meeting of regional and county secretaries of the National Renaissance Front. *Chas*, 29 October, No.3159.
10. (1939). Stefanov, B., The imperialist war and Romania. *Communist International*, № 10, p. 36-42.
11. (1939). Stefanov, B., The situation in Romania and the tasks of the Communist Party. *Communist International*, № 4, p. 90-95.
12. (1939). Assignment of the Argetoianu's government. *Chas*, 26 Noembrie, № 3183.
13. (1939). The whole capital at the place where the assassins are sanctioned. *România*, 24 Septembrie, Nr. 475, p.4.
14. Carol the Second, King of Romania, (2003). *Daily notes: 1937-1951, Vol. II: 13 martie - 15 decembrie 1939, Notebooks 8 - 10*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, 424 p.
15. Carol the Second, King of Romania, (1998). *Daily notes: 1937-1951, Vol. III: 15 decembrie 1939 - 7 septembrie 1940, Notebooks 11 - 11A*, /Ediție îngrijită, note, glosar și indice de Conf. univ. dr. N.Rauș; Studiu introductiv de Prof. univ. dr. I.Scurtu, București: Editura Scripta, 416 p.
16. (1940). H.M.King's House. Notification No 3. *Universul*, 7 Ianuarie, Nr. 6, p. 11.
17. (1939). What has been determined and what has been decided in the Council of Ministers of Foreign Affairs?. *România*, 6 Septembrie, Nr. 457, p.1.
18. Ciobanu, N., (1994). Romanian Armed Forces Combat Capacity at the Territorial damage of Romania in 1940. *Destin Românesc. Revista trimestrială de istorie și cultură, Chișinău-București*, Nr.2, p. 9 – 20.
19. (1939). Carol's II Civil Procedure Code. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6377-6423; Referred to the Council of Ministers. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6424-6427.
20. (1940). Ministerial Conference - at Chisinau. *Universul*, 29 Ianuarie, Nr. 27, p.11.
21. (1939). General Gh.Argesanu was appointed Prime Minister. *România*, 23 Septembrie, No. 474, p.16.
22. (1939). Decree-law authorizing the Ministry of Public Works and Communications to conclude an Arrangement with the German Post Ministry for the provision of telegraphic apparatus and equipment required by the General Directorate of the Ministry of Public Postal Services.

Monitorul Oficial, 25 Octombrie, Nr. 247, p. 5941-5942.

23. (1939). Decree-Law on Agricultural Mobilization. *Monitorul Oficial*, 18 Septembrie, Nr. 216, p. 5428-5432.

24. (1939). Decree-law on the organization and functioning of the Ministry of National Defense. *Monitorul Oficial*, 9 Octombrie, Nr. 234, p. 5725-5737.

25. (1939). Royal Decrees. Royal Ministry of Foreign Affairs. *Monitorul Oficial*, 1 Noembrie, Nr. 253, p. 6080.

26. (1939). Royal Decrees. Ministry of Public Works and Communications. *Monitorul Oficial*, 7 Noiembrie, Nr. 258, p. 6176.

27. (1939). Royal Decrees. *Monitorul Oficial*, 6 Decembrie, Nr. 283, p. 7096.

28. (1940). The Royal Decree. Ministry of Justice. *Monitorul Oficial*, 5 Ianuarie, Nr.5, p. 42.

29. (1939). Hearings for the Perfect Correctness of the Romanian Authorities. *România*, 1939, 22 septembrie, Nr. 473, p.1.

30. Hitchins, K., (2013). *Romania: 1866-1947*, IVth edition. /Traducere din engleză de G.G.Potra și D.Răzdolescu, București: Humanitas, 659 p.

31. (1939). Journal of the Council of Ministers. *Monitorul Oficial*, 3 Ianuarie, Nr. 3, p. 18.

32. (1939). Journals of the Council of Ministers. The Royal Ministry of Foreign Affairs. *Monitorul Oficial*, 20 Noiembrie, Nr. 269, p. 6780-6781.

33. (1939). Journals of the Council of Ministers. *Monitorul Oficial*, 28 Noiembrie, Nr. 276, p. 6990-6995.

34. (1940). Journals of the Council of Ministers. The Royal Ministry of Justice. *Monitorul Oficial*, 4 Ianuarie, Nr. 4, p. 28-32.

35. (1940). Journals of the Council of Ministers. The Royal Ministry of Justice. *Monitorul Oficial*, 5 Ianuarie, Nr. 5, p.43-45.

36. (1940). Journals of the Council of Ministers. The Royal Ministry of Justice. *Monitorul Oficial*, 29 Ianuarie, Nr. 23, p. 352.

37. (1939). Journals of the Council of Ministers. *Monitorul Oficial*, 13 Octombrie, Nr. 238, p. 5808-5809.

38. (1940). Journals of the Council of Ministers. The Royal Ministry of Justice. *Monitorul Oficial*, 12 Februarie, Nr. 35, p. 591-593.

39. (1940). The second great government meeting at Chisinau. *Universul*, 30 Ianuarie, Nr. 28, p.3.

40. (1940). H.M. King among the Population and the Soldiers. *Universul*, 10 Ianuarie, Nr. 8, p.1.

41. (1940). H.M. King and His Majesty the Great Governer Mihai celebrated the Lord Baptism in Bassarabia. *Universul*, 7 Ianuarie, Nr. 6, p.3,5.

42. (1940). H.M. King and His Majesty the Great Governer of Alba Iulia Mihai celebrated New Year among the soldiers and citizens at Constanta. *Universul*, 4 Ianuarie, Nr. 3, p. 3.

43. (1940). The Great Economic Assembly at Cluj. *Universul*, 23 Ianuarie, Nr. 21, p.3.

44. (1939). Royal Messages and Messages of House M.S. King. Notification No.66. Notification No.67. Notification No. 68. *Monitorul Oficial*, 27 Iulie, Nr.167, p. 6848.

45. (1939). Royal Messages and Messages of House H.M. King. Notification No.75. *Monitorul Oficial*, 8 Decembrie, Nr.285, p. 7120.

46. (1939). Ministry of Agriculture and Domains. *Monitorul Oficial*, 1939, 22 Noiembrie, Nr. 271, p. 6811-6819.

47. (1939). Ministry of National Defense. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6431-6442.

48. (1940). Ministry of Justice. *Monitorul Oficial*, 17 Ianuarie, Nr. 14, p.168-171.

49. (1940). Ministry of Justice. *Monitorul Oficial*, 19 Ianuarie, Nr. 16, p. 202-206.

50. (1939). Ministry of Justice. Civil Code of Carol II. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6198-6323; Paper to the Council of Ministers. *Monitorul Oficial*, 8 Noiembrie, Nr. 259, p. 6324-6376.

51. (1939). Ministry of the Interior. Regulations for the Application of the Administrative Law. *Monitorul Oficial*, 18 Noiembrie, Nr. 268, p. 6594-6733.

52. (1939). Ministry of National Economy. *Monitorul Oficial*, 26 Octombrie, Nr. 248, p. 6001-6002.

53. (1939). Ministry of Public Works and Communications. *Monitorul Oficial*, 26 Octombrie, Nr. 248, p. 6000-6001.
54. (1939). Ministry of Labor. *Monitorul Oficial*, 1 Noiembrie, Nr.253, p. 6082-6083.
55. (1939). Ministry of Health and Social Assistance. *Monitorul Oficial*, 20 Noiembrie, Nr. 269, p. 6752-6777.
56. (1939). R. New Government: continuity in the spirit of the National Renaissance Front. *România*, 30 Septembrie, Nr. 481, p. 1, 5.
57. (1940). The Belgian press about Romania's foreign policy guided by H.M. King Carol II. *Universul*, 14 Ianuarie, Nr. 12, p.9.
58. (1940). Foreign press and recent speeches by H.M. King Carol II. *Universul*, 6 Ianuarie, Nr.5, p. 9.
59. (1939). National Funeral Program of the President of the Ministers Armand Călinescu. *Monitorul Oficial*, 23 Septembrie, Nr. 221, p. 5493-5494.
60. Sandache, C., (1998). The public and intimate life of Carol II, București: PAIDEIA, 152 p.
61. Scurtu, I., Buzatu, Gh., (1999). The History of Romanians in the Twentieth Century (1918-1948), București: Paideia, 712 p.
62. (1940). The New Year's Celebration. *Universul*, 4 Ianuarie, Nr. 3, p. 1.
63. (1940). The beliefs of the Belgian press. *Universul*, 3 Ianuarie, Nr.2, p. 5.
64. (1940). Latest Information. *Universul*, 27 Ianuarie, Nr.25, p. 11.
65. (1940). Visit of H.M. King Carol II among the soldiers raised by the Greek press. *Universul*, 3 Ianuarie, Nr. 2, p. 5.